

jine, v kateri bo ustvarjeno ravnotežje med urbanim in ruralnim načinom življenja in bo okolje zaščiteno ter s tem dosežena visoka humana stopnja v družbeni organizaciji. S pojmom rurbani prostor Suvar označuje ruralno-urbani kontinuum, to je pokrajino, kjer ni socialnih nasprotij med mesti in podeželjem, kjer so vse družbene prostorske organizacije urejene v humanem sožitju in so izločene socialne slabosti velemesta, pa tudi vaško zastalo in konzervativno okolje. Suvar ostro obsoja prostorsko socialno diferenciacijo, ki se marsikje pri nas pojavlja kot rezultat hitrega in pogosto neplaniranega razvoja. Izhod v teh dilemah vidi v sociologiji prostorskega planiranja, ki mu pomeni najvišjo stopnjo načrtovanja, saj združuje gospodarsko, prostorsko in socialno komponento v enoten razvojni načrt.

Suvarjevo pisanje je polno misli in hkrati kritično. Dobro pozna tuje dosežke, vendar se v glavnem opira na rezultate zahodnih socioloških šol. Razmeroma malo navaja izsledke drugih strok, čeprav so se nekatere s temi problemi že veliko ukvarjale (npr. geografija, zgodovina in etnologija). Iz pisanja je marsikje razvidno, da razmejitve med sociologijo in drugimi družbenimi vedami še daleč niso jasne. Verjetno jih bodo šele bodoče izkušnje razmejile in utrdile. Prav tu, pri empiričnih dosežkih, pa je najšibkejši del Suvarjeve knjige. Vse preveč se občuti, da ima jugoslovanska sociologija še premalo konkretnih proučitev in se zato pogosto zateka v teoretična razglabljanja ali v publicistično obravnavanje, čeprav s tem pomislekom nočem tega vidika razvrednotiti.

Igor Vrišer

Iz poljske geografske književnosti

Jerzy Kostrowicki, Zarys geografii rolnictwa, Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa 1975. Strani 632.

Avtorja knjige našim geografom nedvomno ni treba predstavljati, saj ga dobro poznamo ne samo kot enega od najpomembnejših sodobnih poljskih geografov, temveč še posebej kot vodilnega poljskega agrarnega geografa ter kot glavnega pobudnika mednarodnega sodelovanja in koordinacije na področju te geografske panoge. Da je v tej mednarodni pobudi precejšen delež odpadel tudi na njegovo sodelovanje z agrarnimi geografi iz Jugoslavije in še posebej iz Slovenije, ve vsakdo, ki je v zadnjem poldrugem desetletju količkaj pazljivo prebiral strani »Geografskega vestnika«. Vemo tudi, da je vloga prof. Kostrowickega v tem mednarodnem sodelovanju, ki je nujno vodilo tudi k medsebojnemu metodološkemu oplajanju, dosegla svoj višek v zadnjih letih, ko Kostrowicki vodi eno od najaktivnejših komisij Mednarodne geografske unije, komisijo za tipologijo kmetijstva. In ker je kot vsaka tipologija tudi agrarna tipologija lahko uspešna le ob široko kompleksnih, k sintezi stremelih pogledih, je jasno, da vzamemo novo knjigo prof. Kostrowickega v roke s posebnim zanimanjem in z občutkom, da gre za več kot za visokošolski priročnik, za kakršnega se knjiga proglašča v uvodu, temveč za široko sintetično delo, opirajoče se na bogato sintezo avtorjevega lastnega raziskovalnega dela, pa tudi na zelo široko razgledanost po rezultatih dela agrarnih geografov vseh dežel in vseh smeri.

Podpisani poročevalec poroča o knjigi še s posebno zavzetostjo, ker je kmalu za njo dobil v roke publikacijo z naslovom »Geografija rolnictwa, problematyka i kierunki badań«, izdano pod redakcijo J. Kostrowickega v seriji »Przegląd zagranicznej literatury geograficznej« Inštituta za geografijo Poljske akademije znanosti (zeszyt I, Warszawa 1975, strani 200). V tej publikaciji so objavljeni poljski prevodi nekaterih prispevkov inozemskih geografov o načelih in smereh agrarne geografije, med njimi razen prispevkov H. F. Gregorja, N. J. Nitza, A. N. Rakitnikova, An. Duckhama—G. B. Masfielda in D. Grigga tudi prevod poročevalčevega prispevka, objavljenega v »Münchener Studien zur Sozial- und Wirtschaftsgeographie« ob priliki šestdesetletnice prof. Hartkeja (1967) (poljski naslov prevoda je: »O kompleksową geografie

przestrzeni wiejskiej i wiejskiego krajobrazu jako spadkobierczyni czystej geografii rolnictwa). V tem prispevku je namreč avtor vzpodbujal k čim tesnejšemu medsebojnemu stapljanju vseh dosedanjih smeri agrarne geografije, predvsem t. im. »morfogenezi«, »socialnogeografske« in »gospodarske«. Ker se prof. Kostrowicki v uvodu k pravkar omenjeni publikaciji sklicuje na te integracijske pobude in jih v načelu sprejema, želi pisec teh vrstic s posebnim zadovoljstvom ugotoviti, da je Kostrowickega delo »Zarys geografii rolnictwa« takim pobudam ne samo v polni meri ustreglo, temveč jih s svojo sintetično zasnovno celo močno presegló.

Ob nemožnosti, da bi vsebino knjige podrobneje prikazovali, naj nam njen sintetični značaj in njene kompleksne vidike pokaže samo kratek pregled njene vsebine. S konceptualnega vidika je dragoceno že uvodno (I.) poglavje o »Geografiji kmetijstva — njenem predmetu, smereh in metodah«. V njem je dovolj zgovorno poudarjeno, kako se agrarna geografija bolj kakor katerakoli druga geografska panoga opira tako na prirodne kakor na družbene in tehnične vede, kako je za njo bolj kakor za druge geografske veje značilna tudi zelo močna hkratna povezanost s prirodnimi vedami in z zgodovino, kar ji je odmerilo tudi važno vlogo v premagovanju geografsko determinističnih pogledov. S tem je Kostrowicki, vsaj posredno, tudi jasno označil, da gre za tisto specialno geografsko vedo, ki najuspešneje premostuje prepad med fizično in družbeno geografijo ter slabi prepričevalnost nazorov o nujnosti »dualizma« v geografiji.

Konkretna snov je obravnavana v štirih poglavjih, od katerih se tri opirajo na tri temeljne kriterije za analizo in opredelitev oblik kmetijstva. Tako obravnava II. poglavje »družbenoposestne poteze kmetijstva« (njegove oblike ob prvotni skupni posesti, ob individualni posesti, ob družbeni posesti in ob sodobnih »kmetijskih gospodarstvih«). III. poglavje obravnava »organizacijsko-tehnične poteze kmetijstva«, in sicer posebej za poljedelstvo (sistemi s prelogom, sistemi s praho, sistemi z namakanjem ob velikih rekah in v monsunskih krajih, intenzivni sistemi brez namakanja, sistemi industrializiranega kmetijstva) in posebej za živinorejo (sistemi živinoreje pri domu, pašni sistemi, hlevski sistemi itd.).

V IV. poglavju so obdelane »produkcijske poteze kmetijstva«, posebej za rastlinsko in posebej za živalsko proizvodnjo, čemur je dodano še poglavje o prehrani in prehranjenosti prebivalstva. Dokončno sintezo v duhu najnovejše delovne usmerjenosti prof. Kostrowickega pa pomeni V. poglavje z naslovom »Tipi kmetijstva in kmetijske regije«, pri čemer je kmetijstvo razdeljeno na štiri osnovne tipe: na prvotno, na tradicionalno, na tržno in na podružbljeno kmetijstvo.

Nemogoče se je tu spustiti globlje v vso bogato vsebino knjige. Končal naj bi le z ugotovitvijo, da je med sorazmerno redkimi poskusi sintetičnih del o agrarni geografiji, od katerih smo pri doslej nekoliko boljše spoznali le še H. F. Gregora »Agricultural Geography«, delo Kostrowickega najtehtnejše in najbolj vsestransko, to še posebno zaradi njegove razgledanosti po vseh delih sveta, po vseh raziskovalnih sferah in po literaturi v vseh jezikih sveta. Ker je objava tako zasnovanega dela iz lastnih vrst pri nas lahko samo iluzija ali lepa želja, nam je delo Kostrowickega ravno zaradi omenjenih vrednot najbližje in najdragocenejše.

Svetozar Ilešič

Ochrona przyrodniczego środowiska człowieka, dzieło zbiorowe zainicjowane i zaplanowane przez Władysława Szafera, przygotowane do druku przez Komitet Redakcyjny pod kierownictwem Włodzimierza Michajłowa. Polska Akademia Nauk, Komitet ochrony przyrody i jej zasobów, Zakład ochrony przyrody, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1973. Strani 798.

V času, ko se je pri nas zavzetost za varstvo okolja in posebej prirodnega okolja komaj kaj živahneje razgibala, pri tem pa še močno zastala v propagandnih akcijah, ki dajejo prednost pasivnemu varstvu okolja pred